

BESLUIT BEKKENBESTUUR

HANDLEIDING VOOR DE OPMAAK VAN PEILBESLUITEN IN DE KUSTPOLDERS

1.	Inleiding.....	2
2.	Proces: hoe komt men tot het peilbesluit.....	4
3.	Structuur peilbesluit	5
3.1.	Belanghebbenden – partijen	5
3.2.	Gebiedsbeschrijving	5
3.3.	Juridisch kader	6
3.4.	Beleidskader.....	6
3.5.	Aanleiding opmaak peilbesluiten.....	6
3.6.	Belangen	6
3.7.	Doelstellingen.....	6
3.8.	Voorgestelde peilregimes en afwijkingen.....	7
3.9.	Maatregelen	8
3.10.	Vergoedingen	8
3.11.	Uitvoerder(s) werken	8
3.12.	Beheer en onderhoud kunstwerken	8
3.13.	Peilmeting, monitoring en evaluatie afgesproken peilregime.....	8
3.14.	Duurtijd overeenkomst	9
3.15.	Ondertekening.....	9
4.	Referentielijst	10
5.	Begrippenlijst.....	11
6.	Bijlagen – achtergrondinformatie	12

1. Inleiding

De opmaak van een handleiding voor het opstellen van peilbesluiten kadert in actie 2 van het bekkenbeheerplan van de Brugse Polders (zie tabel hieronder), maar werd uitgevoerd in een bekkenoverschrijdende werkgroep voor alle kustpolders (zowel deze gelegen in het bekken van de Brugse Polders als deze gelegen in het IJzerbekken). In het bekkenbeheerplan van het IJzerbekken is het opmaken van peilbesluiten als maatregel opgenomen (maar niet vertaald in een concrete actie).

Actie nr	2	
Titel	Opmaak van een handleiding voor het opstellen van peilafspraken	
Initiatiefnemer	Bekkenoverschrijdende werkgroep	
Betrokkenen	Bekkensecretariaat van het Bekken van de Brugse Polders en de IJzer / VMM, Afdeling Water / W&Z / MOW-MDK kust / Polderbesturen van de kustpolders / gemeentebesturen kustgemeenten / LNE-ANB (Natuur) / Natuurpunt / VLM / VMM en AQUAFIN vanwege de overstortproblematiek / ADLO / landbouworganisaties	
Budget	Intern	
Timing	2008-2013	
Bindende Bpal.	-	
Beschrijving		
kader BBP	KA	Wateroverlast en watertekort
	OPD	Peilbeheer(sing) in de kustpolders
	M	Volautomatische monitoring van de waterpeilen
Motivatie	Uit te werken op niveau van het stroomgebiedsdistrict – de peilbeheersing van de kustpolders is specifiek voor de Bekkens van de Brugse Polders en de IJzer. Buiten Vlaanderen, is deze thematiek ook van toepassing op het Nederlands grondgebied van het SGD-Schelde.	
Relev. studies	Waterkwantiteitsmodellering van de Blankenbergse Vaart en Noordede – opgestart in 2007 Waterhuishoudingsplan van de Nieuwe Polder van Blankenberge Handleiding voor het opstellen van peilafspraken in de kustpolders	

De huidige ervaringen geven aan dat er nog veel onduidelijkheden zijn en dat er wantrouwen heerst rond concrete peilbeheersituaties. Dit geeft vaak aanleiding tot discussie. Een groot deel daarvan is te wijten aan het gebrek aan een eenduidig, algemeen aanvaard afsprakenkader met betrekking tot peilbeheer (bvb. onduidelijkheden in terminologie, status, procedure,...) en uiteraard ook aan de complexiteit van de materie. Dit leidt er toe dat men, in elke situatie waarbij er wordt onderhandeld over peilbeheer met het oog op afspraken, "van nul af aan" lijkt te moeten starten.

Om hieraan te verhelpen wordt er hierna een structuur geboden waarbinnen onderhandelingen kunnen plaatsvinden en afspraken kunnen vastgelegd worden voor concrete situaties waarbij het beheer van het waterpeil aan de orde is.

Afspraken worden vastgesteld in een geschreven overeenkomst.

In hoofdstuk 2 wordt er aangegeven hoe de overeenkomst tot stand kan komen.

In hoofdstuk 3 wordt de structuur van een overeenkomst rond peilregime uitgewerkt. In gewoon tekstformaat wordt bij elk onderdeel uiteengezet wat dit deel inhoudt. In cursief en tussen aanhalingstekens worden tekstfragmenten aangegeven die mogelijk opgenomen kunnen worden in de overeenkomst.

Het goedkeuringstraject voor de handleiding voor de opmaak van peilbesluiten in de kustpolders ziet er als volgt uit:

- opmaak door ad hoc werkgroep
- advies ambtelijk bekkenoverleg
- advies bekkenraad
- goedkeuring door bekkenbestuur
- mogelijks een advies door de Vlaamse Minaraad

2. Proces: hoe komt men tot het peilbesluit

- Initiatief

De vraag van een of meerdere belanghebbenden is de aanleiding van besprekingen die kunnen leiden tot het opmaken van een peilbesluit. Er dient wel over gewaakt te worden dat alle mogelijke belanghebbenden hierbij betrokken worden. Wanneer er veel betrokken partijen zijn, kan het bekkensecretariaat het initiatief nemen om het overleg op te starten. Wanneer het een strikt lokaal initiatief is, kan het waterschapssecretariaat ingeschakeld worden.

Bij een beperkt aantal partijen kan het overleg ook bilateraal gebeuren. Wel wordt het bekkensecretariaat op de hoogte gebracht van het initiatief.

Er wordt gestreefd naar een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak en informatieverstrekking naar de onmiddellijk betrokkenen.

- Juridisch en beleidskader

Het juridisch kader en het beleidskader wordt onderzocht. Hierbij wordt onder andere nagegaan welke maatregelen en vergoedingen wettelijk mogelijk zijn en wie er voor kan instaan.

- Overleg

Er wordt een overleg opgestart, waarbij eerst de belangen en doelstellingen duidelijk worden geschetst.

- Onderzoek

Er wordt onderzocht welk peilregime beter tegemoet komt aan de belangen en doelstellingen.

Het gebied waarop het peilbesluit betrekking heeft wordt beschreven.

De effecten van huidig peilbeheer worden beschreven. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van een sterkte-zwakte analyse voor verschillende sectoren.

Er wordt een (nieuw) peilregime voorgesteld, op grond van berekende peilen, gegevens afgeleid uit beschikbare modellen en wetenschappelijke kennis en praktische aspecten zoals ervaring uit de praktijk en technische haalbaarheid. Hierbij gaat men uit van de principes van integraal waterbeheer.

De verwachte effecten van de voorgestelde peilen op het watersysteem en de verschillende functies (bebouwing, landbouw, natuur, recreatie, visserij, industrie, havenactiviteiten...) worden bekeken. Er kan onderzocht worden in welke mate peilaanpassingen kunnen aanleiding geven tot een gewijzigde overstromingsfrequentie en of overstromingsduur. Het kan zijn dat er onvoldoende gegevens voor handen zijn en er studies moeten worden opgemaakt. Bij de uitgifte van dergelijke bijkomende studieopdrachten en bij de opvolging ervan, moet de onderhandelingsgroep kunnen optreden als stuurgroep of als klankbordgroep.

- Vastleggen referentietoestand

Belangrijk in het proces is het vastleggen van de referentietoestand die beschouwd wordt voor het toekennen van vergoedingen. Als referentietoestand kan de huidige toestand (vóór peilwijziging) beschouwd worden. Het is echter in principe ook mogelijk een andere situatie als referentie te nemen.

- Opmaken peilbesluit

Het (ontwerp) peilbesluit wordt opgemaakt.

- Goedkeuring en engagement

Alle belanghebbenden, na beslissingen binnen hun respectievelijke besturen, verlenen hun afzonderlijke, en voorwaardelijke, akkoord aan het bekomen peilbesluit, vóór de gezamenlijke ondertekening. Het gaat telkens om een voorwaardelijk akkoord, met name onder voorwaarde dat de andere partijen die aan de onderhandelingen deelgenomen hebben, een vergelijkbaar akkoord bekomen binnen hun bestuur.

Voor de partijen die specifieke engagementen aangaan – in het bijzonder die in de praktijk zullen instaan voor het instellen of bewaken van het peilbeheer, voor het verrichten van investeringen of het betalen van vergoedingen, of voor het ondernemen van allerlei acties van monitoring en evaluatie – moet er over gewaakt worden dat deze specifieke engagementen eveneens het voorwerp uitmaken

van het akkoord van hun bevoegde bestuur(sorganen) en dat deze engagementen zowel budgettair als qua personeelsinzet gedekt zijn.

- **Opvolging**

De opvolging van het peilbesluit bestaat uit monitoring van peilen en effecten als gevolg van het gewijzigde peilregime.

3. Structuur peilbesluit

3.1. Belanghebbenden – partijen

"Er wordt tussen volgende partijen:

- *de waterbeheerders (polderbesturen, VMM afdeling Operationeel Waterbeheer, Waterwegen en Zeekanaal nv, Maritieme Dienstverlening Kust, Maritieme Toegang, havenbesturen....)*
- *de besturen (gemeenten, provincie...)*
- *de administraties (agentschap voor Natuur en Bos, afdeling Duurzame Lanbouwwontwikkeling, de de Vlaamse Landmaatschappij....).*
- *de bekken en of waterschapsstructuren*
- *onderzoeksinstituten: (Instituut voor Natuur en Bosonderzoek, Instituut voor Landbouw en Visserij....)*
- *de landbouworganisaties (Boerenbond provinciale afdeling..., Het Algemeen Boerensyndicaat provinciale afdeling...)*
- *de natuurorganisaties (vzw Natuurpunt Beheer, vzw Natuurpunt afdeling.....)*
- *de waterketenbedrijven (Aquafin, VMW,.....)*
- *mogelijke belanghebbenden die op het terrein actief zijn...*
- *.....*

overeengekomen wat volgt:"

3.2. Gebiedsbeschrijving

*"Deze overeenkomst heeft betrekking op het peilbeheer in het volgende gebied ...
Deze perimeter wordt cartografisch weergegeven in bijlage...."*

Het is noodzakelijk dat er een kaart van het gebied als bijlage wordt toegevoegd, waarop de perimeter van het gebied waarvoor peilbesluiten worden gemaakt duidelijk wordt aangegeven.

De gebiedsbeschrijving kan uitgebreid gebeuren in een achtergronddocument. Een korte samenvatting en/of een verwijzing naar het achtergronddocument wordt opgenomen in het peilbesluit zelf.

"De voor het peilbeheer relevante kenmerken van het gebied (met opgave van eventuele verweving van functies) kunnen beschreven worden als volgt:

- *hydrografie: ...;*
- *topografie: ...;*
- *bodemgesteldheid: ...;*
- *grondgebruik: ...;*
- *landschap: ...;*
- *vegetatietype: ...;*
- *overstromingskaarten;*
- *biologische waarderingskaart(en);*
- *visbestand;*
- *kaarten grondwater;*
- *...."*

In deze gebiedsomschrijving wordt ook voldoende aandacht besteed aan de aangrenzende gebieden.

"De huidige waterhuishouding in het onderzoeksgebied (gemalen, stuwen, ...) wordt gedetailleerd beschreven en op kaart weergegeven in bijlage...."

Een overzicht van de huidige streefpeilen en de gemeten peilen met een evolutie in de tijd wordt opgegeven.

3.3. Juridisch kader

In dit deel wordt het juridisch kader geschetst waarin het peilbesluit past.

De opmaak van een peilbesluit moet in de eerste plaats rekening houden met de wet op de onbevaarbare waterlopen, de wet op de polders en wateringen, de Kaderrichtlijn Water, het Decreet Integraal Waterbeleid, de overstromingsrichtlijn,...

Wie de wettelijke beheerder van de betrokken waterlopen en/of de wettelijke beheerder van het waterpeil is, wordt opgegeven.

Daarnaast wordt alle relevante wetgeving rond natuur, landbouw, ruimtelijke ordening, ... opgelijst.

Wanneer er verwevenheid is van functies, komt dit bij het schetsen van het juridisch kader aan bod.

3.4. Beleidskader

De publiekrechtelijke initiatieven in het gebied of de directe omgeving ervan worden opgesomd (ruilverkavelingen, natuurinrichting, landinrichting, afgebakende overstromingsgebieden, afgebakende oeverzones, instandhoudingsdoelstellingen, ...).

Bij de opmaak van het peilbesluit moet rekening gehouden worden met de principes van het integraal waterbeheer, vooropgesteld in de Waterbeleidsnota en de waterbeheerplannen (waterhuishoudingsplannen, deelbekken, bekken, stroomgebied).

3.5. Aanleiding opmaak peilbesluit

"... geeft aanleiding tot de opmaak (of herziening) van het peilbesluit."

"Belanghebbende(n) ... is(zijn) vragende partij."

Hier wordt aangegeven welk probleem of welke opportuniteit aanleiding geeft tot de opmaak (of herziening) van het peilbesluit. Ook wordt aangegeven welke belanghebbende(n) vragende partij is(zijn) voor het opstarten van overleg om te komen tot een overeenkomst.

3.6. Belangen

"De belangen waarmee rekening moet worden gehouden in het gebied zijn als volgt te omschrijven: ..."

Dit is een belangrijk onderdeel, omdat hierin de betrokken partijen elkaars belangen minstens als legitiem dienen te erkennen.

De belangen kunnen tegenstrijdig zijn, maar een objectieve beschrijving van de belangen van elke partij is nodig om overleg te kunnen starten.

Er wordt rekening gehouden met enerzijds het relevante juridisch en beleidskader (zie deel 3.3 en 3.4) en anderzijds de eisen voor de functies bebouwing, landbouw, natuur, recreatie, ...

Daarnaast is het belangrijk te wijzen op de verweving van functies waardoor het niet altijd mogelijk zal zijn om elke functie het gewenste waterpeil te "geven". Het is daarom noodzakelijk om binnen het overleg prioriteiten te stellen.

3.7. Doelstellingen

"Met dit besluit wordt er een nieuw of bestaand peilbeheerregime ingesteld, om optimaler te kunnen beantwoorden aan de onderscheiden beschreven belangen."

Doelstellingen Bebouwing (zie bijlage 1)

Wateroverlast voor vergunde of vergund geachte bebouwing maximaal beperken.

Doelstellingen Landbouw (zie bijlage 2)

Beheersbaarheid en landbouwkundige bruikbaarheid.

Doelstellingen Natuur (zie bijlage 3)

Instandhoudingsdoelstellingen voor speciale beschermingszones en minstens zorgplicht en stand still principe in overige gebieden.

[Doelstellingen andere functies ...] (bvb. recreatie)

Het uitschrijven van de doelstellingen wordt zo eenvoudig mogelijk gehouden.

3.8. Voorgestelde peilregimes en afwijkingen

Om te voldoen aan de hoger vernoemde belangen en doelstellingen, wordt een peilregime voorgesteld.

Dit peilregime houdt een streefpeil in. Dit streefpeil is het middel om de doelstellingen (zie eerder) te bereiken.

Om het streefpeil te bereiken worden middelen ingezet zoals stuwen of gemalen. De regeling hiervan wordt bepaald door een stuwpeil of een aan- en afslagpeil. (zie bijlage 4)

Om het peil te regelen kan er ook gebruik gemaakt worden van schuiven, voor de uitwatering op zee of om water in te laten uit de waterwegen. Meestal worden deze schuiven manueel bediend.

De voorgestelde peilen zijn het resultaat van voorafgaand onderzoek.

Voor het bereiken van het vooropgestelde peilregime wordt in de eerste plaats gekeken of het water gravitair kan afgevoerd worden. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een beroep gedaan worden op gemalen. Vismigratieknelpunten worden hierbij maximaal vermeden.

Verder beschrijft het peilbesluit de nauwkeurigheid (bandbreedte) van het streefpeil en de omstandigheden waaronder kan afgeweken worden van het streefpeil. (zie bijlage 4)

Er kunnen zich extreme omstandigheden voordoen, waarvan het peilbesluit niet regelt in welke mate kan worden afgeweken van het streefpeil. Wel dient de wijze en de timing vastgelegd te worden om terug tot het normale peilregime te komen. In zo'n situatie is het belangrijk dat de belanghebbenden met elkaar communiceren.

3.9. Maatregelen

Om over te gaan tot het afgesproken peilregime zijn verschillende maatregelen (investeringen) nodig. Deze kunnen extra bergingsruimte creëren, hydrologische isolatie instellen of de afvoercapaciteit vergroten.

Als specifieke infrastructuur moet gerealiseerd worden voor het te bekomen waterpeilbeheer, dan wordt deze op de kaart in bijlage weergegeven. De kostprijs en het tijdspad van deze investeringen wordt in hoofdlijnen aangegeven.

Ook de instrumenten ruilverkaveling en natuurinrichting kunnen ingezet worden als begeleidende maatregelen.

De investeringen nodig voor het instellen van een aangepast peil kunnen, naast door een waterbeheerder, ook gedragen worden door andere belanghebbenden en moeten in relatie staan tot de meerwaarde die gecreëerd wordt.

Er kunnen ook "dochterverbintenissen" met een waterbeheerder worden afgesloten om in droge perioden het aanleveren van water te verzekeren.

3.10. Vergoedingen

Een peilwijziging kan aanleiding geven tot opbrengstverliezen voor landbouwbedrijven. Daarnaast kan een gewijzigd peilbeheer ook schadelijke effecten inhouden voor andere betrokken partijen. Zo kunnen landeigenaars de waarde van hun gronden zien dalen, kunnen bewoners maatregelen moeten nemen om zich te beschermen, kunnen waterketenbedrijven aanpassingen moeten doen aan het rioleringsstelsel, kan de natuursector maatregelen moeten nemen om de ecologische schade te herstellen...

In deze gevallen wordt in het peilbesluit een regeling uitgewerkt rond deze schade. Mogelijkheden zijn grondenruil, hydrologische isolatie of het uitbetalen van vergoedingen.

Een uitgewerkt, eënduidig en gedragen **vergoedingensysteem** is essentieel in een peilbesluit, vertrekkend van de in onderling overleg vastgestelde referentietoestand.

3.11. Uitvoerder(s) werken

Hier worden, indien van toepassing, de verantwoordelijke instanties aangeduid voor het uitvoeren van de nodige werken voor het bekomen van de waterpeilbeheersing.

3.12. Beheer en onderhoud kunstwerken

De verantwoordelijke instantie(s) word(t)(en) hier aangeduid voor het beheer en het onderhoud, inclusief de hiermee samengaande kosten, van de infrastructuren met het oog op de naleving van de peilbesluiten.

Er worden afspraken gemaakt over het overleg dat nodig is. Bijvoorbeeld het (spoed)overleg dat gevoerd wordt vooraleer afwijkingen door te voeren in het vooropgestelde peilbeheer in geval van uitzonderlijke omstandigheden of het (spoed)overleg dat moet worden gevoerd naar aanleiding van een conflict dat ontstaat vanwege verschillende interpretatie van de overeenkomst.

3.13. Peilmeting, monitoring en evaluatie afgesproken peilregime

Aanduiding van de verantwoordelijke instantie, plaatsen voor peilmeting en registratie alsook afspraken voor de duurtijd en het type monitoring in verband met de effecten van de aanpassing van het peilregime op de functie-eisen van alle belanghebbenden. De periodiciteit voor een evaluatie en voor het overleg hierover moet worden vastgelegd.

3.14. Duurtijd overeenkomst

De looptijd van de overeenkomst kan voor een bepaalde periode worden vastgelegd. Hierbij neemt men best ook een wijzigingsclausule op in de overeenkomst. Redenen voor een wijziging kunnen zijn: uit de monitoring blijkt dat niet aan de doelstellingen voldaan wordt, een bestemmingswijziging van het gebied,...

Binnen deze looptijd kunnen er regelmatige (bvb. om het jaar) overlegmomenten worden voorzien om na te gaan of alles naar behoren en tot ieders tevredenheid verloopt (cfr monitoringresultaten). Op basis hiervan kan men beslissen of er iets aan de overeenkomst of de toepassing ervan moet worden gewijzigd.

3.15. Ondertekening

Datum, plaats naam en handtekening van de vertegenwoordigers van de belanghebbenden en/of partijen.

4. Referentielijst

Coops H. (red.), 2002. Ecologische effecten van peilbeheer: een kennisoverzicht.

NN, 2004. Toetsing aan werknormen bemalingsgebied Paal.

Tauw, 2004. Peilbesluit Paal – toelichting.

Tauw, 2004. Watersysteemanalyse bemalingsgebied Paal.

Waterschap Brabantse Delta, april 2009. Peilbesluit Oosterhout-Waalwijk.

Werkgroep Waterconservering van het Interregproject 'Watermanagement in het Benelux Middengebied', 2000. Agrarisch stuwpeilbeheer – handboek.

WES, mei 2005. Handleiding voor het opstellen van peilafspraken in kustpolders.

Bestaande of in ontwerp zijnde peilafspraken:

- Kom van Lampernisse
- De Blankaart (fase 1: zone Blankaartvijver)
- Oostends Krekengebied – Zwaanhoek
- Oostends Krekengebied – Blauwe Sluis
- Meetkerkse Moeren
- Uitkerkse Polder
- 't Pompje in Oudenburg
- Ronselaerebeek en Romboutswerve-ader

5. Begrippenlijst

Integraal waterbeleid

Integraal waterbeleid is het beleid gericht op het gecoördineerd en geïntegreerd ontwikkelen, beheren en herstellen van watersystemen met het oog op het bereiken van de randvoorwaarden die nodig zijn voor het behoud van dit watersysteem als zodanig, en met het oog op het multifunctioneel gebruik ervan, waarbij de behoeften van de huidige en komende generaties in rekening worden gebracht.

Speciale beschermingszone

Een speciale beschermingszone is een gebied aangeduid door de Vlaamse regering in het kader van internationale verdragen en Europese Richtlijnen. Het betreft ondermeer de waterrijke gebieden van internationale betekenis (Ramsar), de Habitatrictlijngebieden en de Vogelrichtlijngebieden.

Stand-still principe

Principe op grond waarvan moet worden voorkomen dat de toestand van het natuurlijk milieu verslechtert.

Watersysteem

Een samenhangend en functioneel geheel van oppervlaktewater, grondwater en oevers, met inbegrip van de daarin voorkomende levensgemeenschappen en alle bijhorende fysische, chemische en biologische processen, en de daarbij horende technische infrastructuur.

Bebouwing

Woningen, bedrijfsgebouwen, haveninfrastructuren, overslaggebieden, riolerings- en zuiveringsinfrastructuur, vliegvelden enz....

Herbevestigd Agrarisch Gebied (HAG):

Een beleidsmatige herbevestiging van de bestemming op gewestplannen door de Vlaamse Regering via kaarten met daarop een perimeter in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Binnen de perimeters worden de bestemmingen van de bestaande rechtsgeldige gewestplannen, algemene (APA) en bijzondere plannen van aanleg (BPA), gemeentelijke, provinciale of gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen door de Vlaamse Regering beleidsmatig herbevestigd. De beslissing heeft uitsluitend betrekking op de agrarische, natuur-, bos- en overige groengebieden op de bestaande rechtsgeldige plannen van aanleg en ruimtelijke uitvoeringsplannen die liggen binnen de perimeter aangeduid op de kaarten. (Omzendbrief RO/2005/01)

Bijlagen – achtergrondinformatie

Bijlage 1

Doelstellingen Bebouwing

De belangrijkste doelstelling van iedere waterbeheerder is een optimale bescherming van vergunde of vergund geachte bebouwing.

Door peilaanpassingen mag de **veiligheid** van de bebouwing niet in gevaar komen. Door middel van nader onderzoek kan worden vastgesteld of lokale maatregelen nodig zijn.

Bijlage 2

Doelstellingen Landbouw

Belangrijk voor landbouw bij een peilbeheerregime is de **beheersbaarheid** ervan. Zo moeten de effecten van hevige neerslag of lange droogte zo goed als mogelijk onder controle te houden zijn om schade aan gewassen, landerijen,... te vermijden. Naast de beheersbaarheid vormt het **landbouwkundig bruikbaar zijn** een ander belangrijk uitgangspunt van een peilbeheerregime. Zo dienen de landbouwpercelen in het voor- en najaar voldoende bewerk- en berijdbaar zijn voor het zaaien/planten en het oogsten van de gewassen. In de winterperiode dient wateroverlast en negatieve effecten aan gewassen ten gevolge van te hoge waterstanden vermeden worden. In de zomerperiode zijn voldoende hoge waterpeilen met kwalitatief goed water noodzakelijk voor vee op de graslanden en gewasgroei op akkerlanden.

Bijlage 3

Doelstellingen Natuur

Indien het betrokken gebied ligt in een internationaal beschermde **Speciale Beschermingszone** (SBZ) moet vanuit Europa steeds een gunstige staat van **instandhouding** (IHD) nagestreefd worden. In gebieden die gelegen zijn buiten de SBZ's moet minstens de zorgplicht en het stand-still-principe gerespecteerd worden. Negatieve effecten op aanpalende gevoelige gebieden moeten vermeden worden. Ook in gebieden waar beleidsopties genomen zijn om bepaalde natuurwaarden te herstellen of te creëren dient het waterbeheer hier rekening mee te houden.

Welke vegetatie in de huidige situatie voorkomt en welke vegetatieveranderingen men verwacht, wordt o.a. bepaald door de abiotische omstandigheden en de veranderingen daarin als gevolg van peilwijzigingen. Het streven naar de hoger beschreven doelstellingen van natuur kan indirect inhouden dat een waterpeilwijziging dient doorgevoerd te worden om bijvoorbeeld verdere achteruitgang van de aanwezige levensgemeenschap te vermijden of om bepaalde IHD's te bereiken.

Bijlage 4

(naar "Handleiding voor het opstellen van peilafspraken in kustpolders" opgemaakt door WES, mei 2005)

Streefpeilen of stuwpeilen?

Een **streefpeil** is het gemiddelde dagpeil dat wordt vooropgesteld voor het gehele gebied waarop het peilbeheer van toepassing is. Dit peil wordt vastgelegd voor een bepaald punt op een waterloop dat representatief is voor het gehele betrokken gebied. Dit punt kan opwaarts in het gebied liggen of aan de uitwatering. Opwaarts zijn er minder peilschommelingen zodat het meestal eenvoudiger is daar een streefpeil voorop te stellen en na te leven. Door de complexiteit van het peilbeheer in de polders is het echter onmogelijk het streefpeil dag in dag uit te handhaven. In realiteit zal het peil soms hoger en soms lager dan het streefpeil zijn. Het vastleggen van een streefpeil kan de illusie wekken dat de peilen perfect beheersbaar zijn, terwijl de realiteit anders is. Dit leidt soms tot onbegrip en zelfs conflicten met betrokken partijen.

Een **stuwpeil** is het peil waarop een stuw wordt ingesteld, bvb. door het bijplaatsen of wegnemen van schotbalken of het optrekken of naar beneden laten van kiepstuwen, al dan niet automatisch. Stuwpeilen geven een betere overeenstemming met de realiteit omdat ze het effectieve peil ter hoogte van een stuw geven. Ter hoogte van pompgemalen is er geen sprake van stuwpeilen gezien de pomp hier het peil bepaalt en niet een stuw. In dit geval spreekt men van aan- en afslagpeilen van de pomp. Ook aan uitwateringspunten geregeld door middel van sluizen (en zonder stuwen) is er geen sprake van stuwpeilen.

Voor de keuze tussen streefpeilen en stuwpeilen is het noodzakelijk een onderscheid te maken tussen de verschillende afwateringsmogelijkheden in peilgebieden.

- **Peilgebied waar de afwatering uitsluitend getijgebonden gebeurt:**
In deze situatie kan gekozen worden voor het gebruik van een streefpeil. Belangrijk is om een referentiepunt af te spreken waar dit streefpeil geldt en eventueel gecontroleerd kan worden door metingen. Omdat een streefpeil beschouwd wordt als een gemiddeld dagpeil dat representatief is voor het gehele peilgebied is het weinig zinvol om dit punt aan de monding te kiezen. Het waterpeil wordt er immers sterk beïnvloed door de getijgebonden lozingen en fluctueert daarom zeer sterk. Het heeft ook weinig zin het meest stroomopwaartse punt te kiezen omdat de peilen in de rest van het gebied steeds lager zullen liggen en zo geen juist beeld van het waterpeil in het peilgebied wordt gegeven. Het streefpeil wordt dus vastgelegd voor een referentiepunt voldoende stroomopwaarts op de hoofdwaterloop van het peilgebied. De peilen op de overige waterlopen in het gebied kunnen afwijken van het streefpeil, nl. hoger of lager naargelang de afstand stroomopwaarts of stroomafwaarts van het referentiepunt.
- **Peilgebied waar de getijgebonden afwatering ondersteund wordt met bemaling (vaste noodpompen):**
In deze situatie kan eveneens gekozen worden voor het gebruik van een streefpeil (idem situatie 1). Het is dan opnieuw zeer belangrijk dat het referentiepunt waar het streefpeil wordt ingesteld, voldoende stroomopwaarts gekozen wordt om te vermijden dat de peilschommelingen aan de pomp het streefpeil teveel beïnvloeden. Daarnaast dienen aan- en afslagpeilen voor de noodpomp(en) afgesproken en ingesteld te worden op een zodanige wijze dat deze pompen in noodgevallen in werking treden en op die manier het streefpeil helpen realiseren.
- **Peilgebied waar de afwatering volledig beheerst wordt door bemaling (vast pompgemaal):**
In deze situatie is het nodig de aan- en afslagpeilen te kiezen in functie van het gewenste streefpeil voor het gebied. Eventueel kan het streefpeil aan de pomp vastgelegd worden. De pomp dient beschouwd te worden als een uitzonderlijk middel om het streefpeil te realiseren.
- **Gebied dat hydrologisch geïsoleerd is (door middel van stuwen die winter en zomer hoog staan en/of bemaling):** In deze situatie kunnen stuwpeilen, aan- en afslagpeilen of streefpeilen gehanteerd worden. Op die manier wordt een minimumpeil in het gebied gegarandeerd. De stuwpeilen of aan- en afslagpeilen kunnen aangepast worden in functie van het streefpeil voor het gebied.

Stuwen die enkel gebruikt worden tijdens de zomer om de bevoeiing van een gebied te regelen, worden ingesteld op een stuwpeil dat gekozen wordt in functie van de bevoeiing. Ook dit stuwpeil kan vastgelegd worden maar dan enkel voor de zomerperiode (zie verder).

Eén peil of boven- en ondergrens?

Eén peil vastleggen biedt het voordeel van de eenvoud. In gevallen waarbij de situatie inderdaad eenvoudig is (bijvoorbeeld aan stuwen die de hele winter of zomer op het zelfde niveau staan) kan het nuttig zijn om één stuwpeil (of eventueel streefpeil) vast te leggen voor de hele winter of zomer. In de realiteit is de situatie meestal complexer en sterk afhankelijk van ondermeer de weersomstandigheden. Dit is zeker het geval bij grotere peilgebieden. In dit geval is het nuttig om een vast peil vast te leggen met een **bandbreedte** waartussen het peil (stuwpeil of streefpeil) mag variëren.

Peilen moeten afgesproken worden **in functie van de beheersbaarheid**. Hoe meer middelen beschikbaar zijn en hoe beter beheersbaar de peilen dus zijn, hoe hoger het streefpeil kan zijn en hoe nauwer de bandbreedte. Daarom is het wenselijk in een peilbesluit een marge te hanteren van 10 cm over- en onderschrijding van het peil in rusttoestand.

Er kan opnieuw een onderscheid gemaakt worden tussen de verschillende afwateringsmogelijkheden in peilgebieden.

- **Peilgebied waar de afwatering uitsluitend getijgebonden gebeurt:**
In deze situatie is het interessant te werken met een bandbreedte waarbij enerzijds een minimumpeil gegarandeerd wordt en anderzijds een maximumpeil afgesproken wordt dat niet overschreden mag worden. Deze bandbreedte vormt dan het streefpeil.
- **Peilgebied waar de getijgebonden afwatering ondersteund wordt door bemaling (vaste noodpompen):**
In deze situatie kan eveneens met een bandbreedte gewerkt worden waarbij minimum- en maximumpeil vastgelegd worden. Zowel het minimum- als het maximumpeil zal dan het aan- en afslagpeil van de noodpomp(en) mee bepalen.
- **Peilgebied waar de afwatering volledig beheerst wordt door bemaling (vast pompgemaal):**
In deze situatie is het vastleggen van een bandbreedte niet steeds nodig. Het aan- en afslagpeil van het pompgemaal kan het peil in het gebied beheersen.
- **Gebied dat hydrologisch geïsoleerd is (door middel van stuwen die winter en zomer hoog staan en/of bemaling):**
In deze situatie is het vastleggen van een bandbreedte niet altijd noodzakelijk.

Afwijkingen

Er kunnen **algemeen geldende peilen** vastgelegd worden die binnen de winter/zomer in alle omstandigheden worden nageleefd. Dit bevordert de eenvoud van de peilafspraken, maar niet de representativiteit voor de realiteit. **Onderscheid tussen peilen in normale en extreme omstandigheden** is over het algemeen wenselijk. Dan moet wel goed gedefinieerd worden wat hieronder verstaan wordt. Normale omstandigheden zijn situaties waarbij geen extreme neerslag of droogte optreedt en het peilbeheer de "doordeweekse" gang van zaken volgt. Bij extreme omstandigheden is er echter een sterk afwijkend peilbeheer (maximaal lozen of maximaal water opsparen).

Peilen kunnen vastgelegd worden als geldend onder normale omstandigheden. In extreme omstandigheden bestaat de vrijheid om afwijkend te handelen om de veiligheid in het gebied te garanderen. Dit bevat ook de mogelijkheid om te anticiperen op verwachte extreme weersomstandigheden. Het kan nuttig zijn, onder andere voor het scheppen van duidelijkheid naar derden, om duidelijk te definiëren wat onder extreme omstandigheden verstaan wordt. Dit kan best gebiedspecifiek gebeuren. Als het niet mogelijk is om extreme omstandigheden te definiëren, kunnen de factoren beschreven worden die aanleiding geven tot extreme omstandigheden, zoals neerslag, wind, tij, seizoen, calamiteiten,...

Verder kunnen afwijkingen tijdelijk worden toegestaan in geval van investeringswerken, onderhoudswerken of uitvoering van proefprojecten, binnen bepaalde randvoorwaarden en **in overleg** met belanghebbende partijen.

Voor welke periodes worden peilen vastgelegd?

Winterpeilen zijn richtinggevend voor een normale, gemiddelde afvoersituatie met een neerslagoverschot. Zomerpeilen zijn richtinggevend voor normale, gemiddelde situaties met een neerslagtekort.

Over het algemeen wordt in de zomer een hoger peil aangehouden dan in de winter. Plaatselijk kan van dit principe worden afgeweken in functie van de ontwikkeling van natuurwaarden. De bedoelde periodes kunnen vastgelegd worden, met tussen zomer en winter een overgangperiode. Het precieze tijdstip waarop de overgang gebeurt, hangt af van de weersomstandigheden in relatie tot de uit te voeren groundbewerking en de aanwezige ecologische doelstellingen, en kan daarom verschillen van jaar tot jaar.

Besluit :

Artikel 1: De bekkenbesturen van het IJzerbekken en het Bekken van de Brugse Polders verlenen goedkeuring aan de bovenvermelde handleiding voor de opmaak van een peilbesluit.

Artikel 2: Dit besluit wordt toegevoegd aan de notulen van de vergaderingen van de bekkenbesturen van respectievelijk 10 en 15 juni 2010.

Brugge, 4 augustus 2010

Namens het Bekkenbestuur van de IJzer en van de Brugse Polders

Paul Breyne

Gouverneur van de provincie West-Vlaanderen

Voorzitter van het bekkenbestuur van IJzer en Brugse Polders

ir. Lieven Dehaene

Bekkencoördinator Brugse Polders

ir. Rik Dehaemers

Bekkencoördinator IJzerbekken